

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ННІ економіки і права

ПОГОДЖЕНО.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчально-виховної та методичної роботи, доцент
В.М. Мойсієнко

Начальник депаратменту навально-методичної роботи, доцент
Ю.М. Михайлюк

“ “ _____ 2017р.

“ “ _____ 2017р.

**РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

Галузь знань **24 «СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ»**

Спеціальність **241 «Туризм»**

для студентів денної форми навчання

Кафедра _____ ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ _____

Укладач : Пасєка С.Р., доктор економічних наук, професор

Рецензенти: **Кібальник Л.О.** доктор економічних наук, доцент
Петкова Л.О. д. е. н., професор, Черкаський державний
технологічний університет

Затверджено на засіданні кафедри туризму і готельно-ресторанної справи,
протокол №_1_від 31.08.2017 р.

Завідувач кафедри _____ Пасєка С.Р..
(підпис)

УДК
ББК

Програма навчальної дисципліни **Методологія та організація наукових досліджень** / Розробник Пасєка С.Р., доктор економічних наук, професор; Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького. – Черкаси: видавничий відділ Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького, – 2017. – 18с.

Розробник Пасєка С.Р., доктор економічних наук, професор

Рецензенти: Кібальник Л.О. доктор економічних наук, доцент
Петкова Л.О. д. е. н., професор, Черкаський державний технологічний університет

Затверджено на засіданні
кафедри туризму і готельно-ресторанної справи

протокол № 1 від 30.08.2017 р.

*Затверджено Вченою радою Черкаського національного
університету
імені Богдана Хмельницького
(протокол № _____ від _____ 201__р.)*

ББК

УДК

ISBN

**© Черкаський національний
університет, 2017.**

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Методологія та організація наукових досліджень»

Підготовка бакалаврів, ДРУГИЙ	Галузь знань 24 «Сфера обслуговування»	Характеристика навчального курсу Обов'язковий
Кількість кредитів ЕСТЗ: 3	Напрямок 241 «Туризм»	Рік підготовки перший: семестр:2
1 Модуль	Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр	
Змістових модулів: 1		Лекції (теоретична підготовка): 14 годин
Загальна кількість годин: 90		Семінари (практичні): 14 годин
		Самостійна робота: кількість годин 62
		Вид підсумкового контролю: залік

Курс:

Тижневих годин - 4

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета, завдання і предмет навчальної дисципліни

Мета дисципліни: вивчення теоретичних основ і практики організації наукових досліджень у різних формах, формування навичок практичного застосування конкретних методів наукового пошуку у професійній діяльності менеджера в сфері послуг.

Завдання дисципліни: ознайомлення із основами наукознавства та методологією наукових досліджень; набуття практичних навичок застосування загальнонаукових та спеціальних методів у наукових дослідженнях; наукова організація дослідного процесу; засвоїти правила роботи з бібліотечно-бібліографічними джерелами інформації у наукових дослідженнях; організація впровадження результатів наукових досліджень та визначення їх ефективності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен знати:

- сутність сучасних проблем методології науки;
- методи аналізу і побудови наукових теорій;
- моделювання економічних систем і процесів;
- методи інформаційної підтримки наукового дослідження;
- технології наукової творчості;
- організацію і планування науково-дослідної роботи.

Студенти повинні вміти:

- програмувати наукове дослідження;
- висувати і перевіряти наукові гіпотези;
- робити науковий опис об'єкта дослідження;
- обґрунтовувати методи дослідження, якісного і кількісного аналізу;
- використовувати інтернет-простір та інтернет-ресурси ;
- оцінювати результати наукового дослідження;
- використовувати знання з методології наукових досліджень у процесі підготовки магістерської дипломної роботи.
- підготувати наукову статтю до опублікування.

Тема 1. Організація науково-дослідної роботи у вищому навчальному закладі.

Предмет, сутність науки та її головна функція. Наука як динамічна система знань. Історичні етапи становлення та розвитку науки

Особливості сучасної науки .Суб'єкти наукової роботи і діяльності у вищому навчальному закладі. Сучасна система наукових знань Організація вузівської науки. Види і форми науково-дослідної роботи. Система управління науково-дослідною роботою.

Тема 2. Поняття науки та її нормативне регулювання Поняття науки та її функцій Наукова діяльність та глобалізація науки.Структура і класифікація науки. Законодавчо-нормативне регулювання науки в Україні. Пріоритетні напрями розвитку науки в Україні.

Тема 3. Методологія наукового дослідження.

Основи теорії наукового пізнання. Методологія наукового дослідження у широкому і вузькому розумінні. Принципи наукової методології: універсального взаємозв'язку, діалектичної суперечності, єдності якісного і кількісного, діалектичного заперечення та відбиття. Складові методології наукового дослідження. Класифікація наукових досліджень. Методи наукового пізнання. Поняття методу. Види та рівні методів. . Загальні методи наукових досліджень .Обґрунтування вибору методу наукового дослідження. Методи емпіричних досліджень. Методи теоретичного дослідження. Економіко-статистичний аналіз. Логічні закони і правила. Закон тотожності. Спеціальні методи економічних досліджень. Методи збору та узагальнення інформації. Методи спостереження та збору даних. Методи вибіркового спостереження. Методи групування. Таблично-графічні методи та ін.

Тема 4. Наукова організація дослідного процесу.

Поняття наукової організації праці (НОП). Принципи організації праці у науковій діяльності. Особливості творчої праці ..Роль особистості вченого в науці. Планування і раціональна організація праці науковця. Раціональний трудовий режим дослідника і організація робочого місця.

Середовище формування вченого і використання ресурсу знань. Розвиток творчих здібностей та особистісні риси працівника науки. Зовнішні і внутрішні мотиви, що зумовлюють прагнення людини до наукової діяльності. Особливості розумової праці та її організації. Основні психологічні риси діяльності вчених. Критичне осмислення досягнень науки.

Тема 5. Інформаційне забезпечення наукового дослідження.

Поняття «Наукова інформація» та її функції. Класифікація джерел інформаційного забезпечення, носії інформації. Види наукових документів і наукової інформації. Загальні підходи та принципи формування інформаційного забезпечення наукового дослідження. Характеристика і класифікація наукових літературних джерел. Пошук наукової інформації у мережі Інтернет. Автоматизовані технології отримання наукової інформації. Обробка наукових літературних джерел. Методи аналізу і обробки первинної статистичної інформації. Інформаційні ресурси і технології в науковому дослідженні. Бібліотечно-бібліографічні джерела інформації у наукових дослідженнях. Індекссування наукової інформації у довідково-інформаційних фондах. Універсальна десяткова класифікація (УДК). Кодові позначення індексу знань та їх найменування. Бібліотечно-бібліографічна класифікація ББК. Кодові позначення індексу знань та їх найменування. Систематичний та алфавітний каталоги.

Тема 6. Економіко-статистичні методи в наукових дослідженнях. Загальні принципи застосування економіко-статистичних методів в наукових дослідженнях. Методи аналізу стану та динаміки явищ і процесів. Методи факторного аналізу. Методи прогнозування та оптимізації

Тема 7. Організація підготовки науково-педагогічних кадрів.

Основи наукової організації дослідного процесу. Поняття кваліфікаційної наукової роботи. Особливості її структури, змісту і вимог відповідно рівня наукового дослідження. Вибір та обґрунтування теми магістерської роботи. План магістерської роботи: основні вимоги і структура. Наукове керівництво магістерською роботою. Стандартні вимоги щодо оформлення магістерських робіт. Захист робіт. Нормативне регулювання підготовки науково- педагогічних та наукових кадрів в Україні Система планування та організації підготовки наукових кадрів у ВНЗ .Функції державних установ і організацій у підготовці науково- педагогічних та наукових кадрів.Організація та порядок роботи спеціалізованих вчених радах. Підготовка кадрів через аспірантуру і докторантуру. Індивідуальний план аспіранта, порядок складання і контролю. Критерії оцінки готовності дисертації. Організація та процедура захисту дисертації на спеціалізованих вчених радах.

Система контролю знань

Контроль здійснюється за модульно-рейтинговою системою, результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою. Дисципліна «Основи наукових досліджень» складається з 1 модуля. Форма

підсумкового контролю – залік. Вивчення цього курсу передбачає отримання максимально 100 рейтингових балів, що накопичуються за оцінювання аудиторної та позааудиторної роботи студентів, виконання індивідуального завдання.

Поточний контроль. Вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» відбувається на аудиторних (лекційних, семінарських, практичних) заняттях і під час самостійного опрацювання студентами матеріалу та виконанні індивідуальних завдань. Поточний контроль знань студентів здійснюється постійно як в усній, так і письмовій формі.

Таблиця
розподілу балів для кредитно-модульної системи

Вид робіт	Поточне оцінювання
Відповідь на семінарі	2-5
Індивідуальна робота	30-50
Реферат	10
Модульна контрольна робота	20
Стаття	10
Всього поточна робота max:	100

Одна модульна контрольна робота пишеться студентами за спеціально розробленими завданнями. Наукова робота та участь студентів у конференціях, олімпіадах, конкурсах за тематикою дисципліни оцінюється додатково у 10-20 балів.

Переведення сумарних результатів контролю знань студентів шкали в чотирибальну здійснюється в такому порядку:

**Відповідність підсумкових семестрових рейтингових оцінок
у балах оцінкам за національною шкалою та шкалою ECTS**

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90–100	Зараховано	A	<i>Відмінно</i> (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82–89		B	<i>Дуже добре</i> (вище середнього рівня з кількома помилками)
75–81		C	<i>Добре</i> (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
68–74		D	<i>Задовільно</i> (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60–67		E	<i>Достатньо</i> (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35–59	Не зараховано	FX	<i>Незадовільно</i> (з можливістю повторного складання)
1–34		F	<i>Незадовільно</i> (з обов'язковим повторним курсом)

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план навчальної дисципліни На 2017-2018 навчальний рік

№	Назва теми	Кількість навчальних годин						
		Загалом	у тому числі					самостійна робота
			разом	аудиторні				
				із них	лекції	семінари		
<i>Змістовний модуль 1</i>								
1.	Організація науково-дослідної роботи у вищому навчальному закладі	12	4	2	2		8	
2.	Поняття науки та її нормативне регулювання	12	4	2	2		8	
3.	Методологія наукового дослідження	12	4	2		2	8	
4.	Наукова організація дослідного процесу	12	4	2		2	8	
5.	Інформаційне забезпечення наукового дослідження	12	4	2	2		8	
6.	Економіко-статистичні методи в наукових дослідженнях	14	4	2		2	10	
7.	Організація підготовки науково-педагогічних кадрів	16	4	2	2		12	
Загалом		90	28	14	8	6	62	

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту, протокол №_1_від 31.08.2017р.

Завідувач кафедри _____ Пасека С.Р.

Зміст дисципліни за темами

Тема 1. Організація науково-дослідної роботи у вищому навчальному закладі

Лекції – 2 год.

Семінарські заняття – 2 год.

Самостійна робота студентів – 8 год.

План

1. Історичні етапи становлення та розвитку науки
2. Особливості сучасної науки
3. Суб'єкти наукової роботи і діяльності у вищому навчальному закладі
4. Організація вузівської науки
5. Види і форми науково-дослідної роботи

Тема 2. Поняття науки та її нормативне регулювання

Лекції – 2 год.

Семінарські заняття – 2 год.

Самостійна робота студентів – 8 год.

План

1. Поняття науки та її функцій
2. Наукова діяльність та глобалізація науки
3. Структура і класифікація науки
4. Законодавчо-нормативне регулювання науки в Україні.
5. Пріоритетні напрями розвитку науки в Україні

Тема 3. Методологічні засади наукових досліджень

Лекції – 2 год.

Практичне заняття – 2 год.

Самостійна робота студентів – 8 год.

План

1. Об'єкт та предмет наукового дослідження, їх класифікація
2. Методи дослідження та їх класифікація
3. Процес наукового дослідження та його стадії

4. Загальнонаукові методи дослідження
5. Методи теоретичних досліджень
6. Конкретно-наукові (емпіричні) методи дослідження

Тема 4. Наукова організація дослідного процесу

Лекції – 2 год.

Практичне заняття – 2 год.

Самостійна робота студентів – 8 год.

План

1. Поняття наукової організації праці (НОП)
2. Принципи організації праці у науковій діяльності
3. Особливості творчої праці
4. Роль особистості вченого в науці
5. Планування і раціональна організація праці науковця
6. Раціональний трудовий режим дослідника і організація робочого місця

Тема 5. Інформаційне забезпечення наукового дослідження

Лекції – 2 год.

Семінарські заняття – 2 год.

Самостійна робота студентів – 8 год

План

1. Суть і види науково-технічної інформації.
2. Методи пошуку і збору наукової інформації.
3. Аналіз та інтерпретація інформації.
4. Організація роботи з науковою літературою.
5. Форми обміну науковою інформацією.
6. Бібліотечно-бібліографічні джерела інформації у наукових дослідженнях

Тема 6. Економіко-статистичні методи в наукових дослідженнях

Лекції – 2 год.

Практичне заняття – 2 год.

Самостійна робота студентів – 10 год

План

1. Загальні принципи застосування економіко-статистичних методів в наукових дослідженнях
2. Методи аналізу стану та динаміки явищ і процесів
3. Методи факторного аналізу
4. Методи прогнозування та оптимізації

. Тема 7. Організація підготовки науково-педагогічних кадрів

Лекції – 2 год.

Семінарські заняття – 2 год.

Самостійна робота студентів – 12 год

План

1. Нормативне регулювання підготовки науково- педагогічних та наукових кадрів в Україні
2. Система планування та організації підготовки наукових кадрів у ВНЗ
3. Функції державних установ і організацій у підготовці науково- педагогічних та наукових кадрів.
4. Організація наукового дослідження на рівні магістерської наукової роботи.
5. Підготовка кадрів через аспірантуру і докторантуру
6. Організація та процедура захисту дисертації на спеціалізованих вчених радах

Темі рефератів

1. Історичні етапи розвитку науки.
2. Наука як продуктивна сила.
3. Формування вченого як носія наукових знань.
4. Поняття процесу наукового дослідження.
5. Інформаційне забезпечення наукового дослідження.
6. Середовище формування вченого і використання ресурсу знань.
7. Активізація процесу впровадження у виробництво вже отриманих знань.
8. Функції інтелектуального потенціалу суспільства.
9. Розвиток творчих здібностей та особистісні риси працівника науки.
10. Зовнішні і внутрішні мотиви, що зумовлюють прагнення людини до наукової діяльності
11. Особливості розумової праці та її організації.
12. Основні психологічні риси діяльності вчених.
13. Основи теорії наукового пізнання. Методологія наукового дослідження у широкому і вузькому розумінні.
14. Сутність процесу наукового дослідження, його рівні, структура та основні етапи здійснення.
15. Наукова стаття як форма апробації наукового дослідження. Вимоги до наукових статей на сучасному етапі.
16. Наукова інформація її функції та значення у наукових дослідженнях.

Питання до заліку

1. Історичні етапи становлення та розвитку науки
2. Особливості сучасної науки
3. Суб'єкти наукової роботи і діяльності у вищому навчальному закладі
4. Організація вузівської науки
5. Види і форми науково-дослідної роботи
6. Поняття науки та її функцій
7. Наукова діяльність та глобалізація науки
8. Структура і класифікація науки
9. Законодавчо-нормативне регулювання науки в Україні.
- 10.Пріоритетні напрями розвитку науки в Україні
- 11.Об'єкт та предмет наукового дослідження, їх класифікація
- 12.Методи дослідження та їх класифікація
- 13.Процес наукового дослідження та його стадії
- 14.Загальнонаукові методи дослідження
- 15.Методи теоретичних досліджень
- 16.Конкретно-наукові (емпіричні) методи дослідження
- 17.Поняття наукової організації праці (НОП)
- 18.Принципи організації праці у науковій діяльності
- 19.Особливості творчої праці
- 20.Роль особистості вченого в науці
- 21.Планування і раціональна організація праці науковця
- 22.Раціональний трудовий режим дослідника і організація робочого Суть і види науково-технічної інформації.
- 23.Методи пошуку і збору наукової інформації.
- 24.Аналіз та інтерпретація інформації.
- 25.Організація роботи з науковою літературою.
- 26.Форми обміну науковою інформацією.
- 27.Бібліотечно-бібліографічні джерела інформації у наукових дослідженнях
- 28.Загальні принципи застосування економіко-статистичних методів в наукових дослідженнях
- 29.Методи аналізу стану та динаміки явищ і процесів
- 30.Методи факторного аналізу
- 31.Методи прогнозування та оптимізації.
- 32.Нормативне регулювання підготовки науково- педагогічних та наукових кадрів в Україні.
- 33.Система планування та організації підготовки наукових кадрів у ВНЗ

34. Функції державних установ і організацій у підготовці науково-педагогічних та наукових кадрів.
35. Організація наукового дослідження на рівні магістерської наукової роботи.
36. Підготовка кадрів через аспірантуру і докторантуру
37. Організація та процедура захисту дисертації на спеціалізованих вчених радах

Рекомендована література

Основна

1. Конституція України, прийнята на V сесії ВРУ 28.06.96 р.
2. ДСТУ ГОСТ 7.1: 2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».
3. Закон України «Про вищу освіту» від 28.09.2017, № 2984-III
4. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність» від 13.12.91 р. № 1977-XII
5. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. № 40-IV
6. Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 01.06.2000 р. № 1775-III
7. Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.99 р. № 309
8. Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.06.97 р. № 644
9. Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила : ДСТУ 3582-97: – [Чинний від 1998-01-07]. – К. : Держстандарт України, 1998. – 16 с. – (Національний стандарт України).
10. Антошкіна Л.І. Методологія економічних досліджень: підручник / Л.І.Антошкіна, Д.М.Стеченко. – К.: Знання, 2015. – 311с
11. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень / М.Т.Білуха. – К.: АБУ, 2002. – 480 с.
12. Добров Г.М. Наука о науке / Г.М. Добров. – [3-е изд., доп. и перераб.]. – К. : Наукова думка, 1998. – 304 с.
13. Єріна А.М. Методологія наукових досліджень: навч. посібник / А.М.Єріна, В.Б. Захожай, Д.Л.Єрін. – К.: Центр навч. літ-ри, 2004. – 212 с.
14. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень :

- навч. посіб. / О.В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2003. – 192 с.
- 15.Макогон Ю.В. Основи наукових досліджень в економіці: навч. посібник / Ю.В.Макогон, В.В.Пилипенко. – Донецьк: Альфа-прес, 2007. – 144 с.
- 16.Здобувачу наукового ступеня: метод. рекомендації / Упоряд. С.В. Сьомін. – К.: МАУП, 2002. – С.32-33.
- 17.Воротіна Л.І. Кандидатська дисертація: методика написання і захисту: посібник для аспірантів і здобувачів наукового ступеня / Л.І.Воротіна, В.Є.Воротін, С.О.Гуткевич. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – 76 с.
- 18.Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня. Методичні поради / Автор-упорядник Л.А. Пономаренко. – К.: Редакція «Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України», Видавництво «Толока», 2001. – 80 с.
- 19.Здобувачу наукового ступеня: метод. рекомендації / Упоряд. С.В. Сьомін. – К.: МАУП, 2002. – 184 с.
- 20.Методичні рекомендації щодо виконання наукових досліджень та оформлення їх результатів. – Розділ 5 (с. 157-179) (Омельяненко Т.В., Задорожна Н.В. Операційний менеджмент: навч.-метод. посібник для самост. вивч.дисц. – К.:КНЕУ, 2003. – 236 с.).
- 21.Мочерний С.В. Методологія економічного дослідження/ С.В.Мочерний. – Л.: Світ, 2001. – 419 с.
- 22.Основи наукових досліджень в економіці: навч. посібник / А. Є. Конверський.– К. : «Центр учбової літератури» 2010. – 192 с.
- 23.Пілюшенко В.Л. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: навч. посібник / В.Л. Пілюшенко, І.В. Шкрабак, Е.І. Славенко. – Київ: Лібра, 2004. – 344 с.
- 24.Тормоса Ю.Г. Основи наукових досліджень: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Ю.Г.Тормоса. – К.: КНЕУ, 2003. – 76 с.
- 25.Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: посібник / А.С.Філіпенко. – К.: Академвидав, 2005. – 208 с.
- 26.Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник / В.М.Шейко, Н.М.Кушнарєнко. – 4-те вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2004. – 307 с.

Додаткові джерела

1. Глушко И.М. Основы научных исследований / И.М. Глушко, В.М. Сиденко. – Харьков : Вища школа, 1983. – 223 с.

2. Довідник здобувача наукового ступеню : зб. нормат. док. та інформ. матеріалів з питань атестації наук. кадрів вищої кваліфікації / [упоряд. Ю.І. Цехов]. – К. : Бюл. ВАК України, 1999. – 64 с.
3. Лук'янченко Н.Д. Тексти лекцій «Основи наукових досліджень» / Н.Д. Лук'янченко, Г.О. Савченко. – Донецьк : ДонНУ, 2002. – 115 с.
4. Піддубна Л.П. Основи наукових досліджень : консп. лекцій / Л.П. Піддубна, О.О. Заїкіна. – К. : Київ. держ. торг.-екон. ун-т, 2002. – 121 с.
5. Цехмістрова Г.С. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / Г.С. Цехмістрова. – К. : Видав. Дім «Слово», 2008. – 280 с.
6. Шкляр М.Ф. Основы научных исследований : учеб. пособ. / М.Ф. Шкляр. – М. : Издат. дом «Дашков и К^о», 2008. – 243 с.